

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO – 4101-022-02/2013

P/13/068

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi
ul. Kilińskiego 210, 90-980 Łódź
T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90
llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/13/068 – Przeciwdziałanie zjawiskom patologii wśród dzieci i młodzieży szkolnej
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Stanisław Nowak – doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr 88272 z dnia 2 października 2013 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	XXIV Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Łodzi, ul. Marysińska 61/67 [91-850 Łódź], zwane dalej „Liceum” lub „Szkoła”
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jolanta Kalisiak – Dyrektor XXIV Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Łodzi (dowód: akta kontroli str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższa ocena ogólna wynika z ocen częściowych obszarów objętych kontrolą. Formułując ocenę pozytywną NIK uwzględniła w szczególności efektywność dotychczasowych działań Szkoły w zakresie zapobiegania przejawom patologii wśród młodzieży, polegających m.in. na:

- nauczaniu młodych ludzi: aktywności, rozwiązywania problemów w sposób twórczy i wiary we własne możliwości,
- kształtowaniu postaw społecznych, patriotycznych i ekologicznych, oraz rzetelnym i szczegółowym opracowywaniu, realizacji i ocenie szkolnych programów profilaktyki na każdy rok szkolny,
- podejmowaniu niezwłocznych, prawidłowych działań interwencyjnych i wychowawczych w związku z zaistniałymi, jednorazowymi przypadkami nagannego zachowania uczniów na terenie Szkoły.

Ponadto, NIK uwzględniła otrzymanie przez Liceum już w 2009 r. certyfikatu „Bezpieczna Szkoła”, w ramach Akcji Bezpieczna Szkoła - realizowanej przy współudziale m.in.: Komendy Miejskiej Policji w Łodzi, Straży Miejskiej w Łodzi, Kuratorium Oświaty w Łodzi oraz Urzędu Miasta Łodzi i brak występowania wśród uczniów Liceum, w latach szkolnych 2010/2011, 2011/2012 i 2012/2013 osób o zachowaniach patologicznych.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Realizacja zadań w zakresie zapobiegania (przeciwdziałania) przejawom patologii wśród dzieci i młodzieży

Opis stanu faktycznego

W latach szkolnych 2011/2012, 2012/2013 i 2013/2014 - według stanu na dzień 30 września, do Liceum uczęszczało odpowiednio: 501, 459 i 440 uczniów. W badanym okresie (lata szkolne 2011/2012 i 2012/2013) Szkoła zatrudniała jednego pedagoga i jedną pielęgniarkę. Liczba zatrudnionych w Liceum nauczycieli zmalała z 44 osób w roku szkolnym 2011/2012 do 38 osób w roku szkolnym 2012/2013.

(dowód: akta kontroli str. 19)

1. Spójność działań planistycznych w szkolnym programie profilaktyki i szkolnym programie wychowawczym

W Liceum, zgodnie z § 2 pkt. 10 statutu Szkoły zespół nauczycielski opracował - na podstawie zgromadzonych informacji o potrzebach uczniów oraz oczekiwaniach rodziców i nauczycieli - „Szkolny program wychowawczy XXIV Liceum Ogólnokształcącego w Łodzi na lata 2010-2015”, który tworzy spójną całość ze szkolnym zestawem programów nauczania oraz Szkolnymi Programami Profilaktyki na lata 2011/2012 i 2012/2013. Program wychowawczy został uchwalony przez Radę Rodziców w dniu 8 września 2010 r., w porozumieniu z Radą Pedagogiczną Szkoły.

(dowód: akta kontroli str. 94, 123-129)

Zgodnie z § 2 pkt. 11 statutu Szkoły, szkolne programy profilaktyki na lata 2011/2012 oraz 2012/2013 opracował pedagog szkolny, który ukończył m.in.: w 2009 r. szkolenie seminaryjne pt. „Tworzenie i ewaluacja szkolnego programu wychowawczego” – zorganizowane przez Ośrodek Psychoedukacji i Rozwoju Osobowości PKU w Kępnie, w roku 2011 kurs doskonalący „Profilaktyka uzależnień – dopalacze”- zorganizowany przez firmę SET Szkolenia i Studio Rozwoju w Łodzi, a w roku szkolnym 2012/2013, „Kurs kwalifikacyjny z zakresu terapii pedagogicznej” zorganizowany przez Wojewódzki Ośrodek doskonalenia Nauczycieli w Łodzi. W Programach Profilaktyki zawarto działania, o których mowa w ww. Szkolnym programie wychowawczym.

Zgodnie z art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty² - zwanej dalej „ustawą o systemie oświaty”, Szkolne programy profilaktyki zostały uchwalone przez Radę Rodziców w porozumieniu z Radą Pedagogiczną Szkoły, odpowiednio w dniach 15 września 2011 r. i 13 września 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 109-123, 237, 302-317)

W badanym okresie Liceum sporządziło dwa roczne plany dydaktyczno-wychowawcze, tj.: na rok szkolny 2011/2012 i na rok szkolny 2012/2013. Plany te zostały uchwalone przez Radę Rodziców w porozumieniu z Radą Pedagogiczną Szkoły, odpowiednio w dniach: 15 września 2011 r. i 13 września 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 130-149)

² Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.

Ponadto, w badanym okresie wszyscy wychowawcy sporządzali dla swoich klas roczne plany wychowawcze. Nadzór nad realizacją tych planów sprawowała pani Elżbieta Zięba – wicedyrektor Liceum.

Przykładowo, celem zapobiegania przejawom patologii wśród młodzieży, w roku szkolnym 2011/2012 w ramach realizacji rocznych planów wychowawczych, w klasach I G i II B odbyły się zajęcia:

- „Przeciwdziałanie narkomanii – „NIE” – nie zawsze oznacza nieuprzejmość (asertywność)” - 12 grudnia 2012 r.,

- „Moje wady i zalety. Wpływ poznania własnej wartości na nałogi i uzależnienia” – 27 stycznia 2012 r.,

a w roku szkolnym 2012/2013 w klasie III M:

- zajęcia pt. „Stres pod kontrolą. Zagrożenia wynikające z popadania w nałogi (narkotyki, dopalacze)”.

(dowód: akta kontroli str.192-216 oraz 237-239)

W badanym okresie sporządzone w Liceum Szkolne Programy Profilaktyki były oparte o diagnozy wynikające z:

- przeprowadzonych badań ankietowych (uczniów, rodziców i nauczycieli),
- analizy dokumentów Szkoły z poprzedniego roku (tj. Szkolnego Programu Wychowawczego i planów wychowawczych klas),
- prowadzonego w Szkole monitoringu bieżących problemów wychowawczych,
- prowadzonych konsultacji, wymiany spostrzeżeń i obserwacji między nauczycielami,
- problemów zgłaszanych przez uczniów,
- konsultacji z instytucjami wspierającymi Szkołę.

(dowód: akta kontroli str. 297)

W latach szkolnych 2011/2012 i 2012/2013 w Programach Profilaktyki określono następujące cele: kształtowanie pożądanych wzorców zachowań; promowanie zdrowego stylu życia; podnoszenie poziomu bezpieczeństwa uczniów w szkole, jak i poza nią; przeciwdziałanie potencjalnym zagrożeniom oraz reagowanie na te, które już się pojawiły; przeciwdziałanie sytuacjom stanowiącym zagrożenie dla prawidłowego rozwoju biologicznego, społecznego, kulturalnego, emocjonalnego oraz intelektualnego uczniów; przeciwdziałanie patologii, demoralizacji i przestępczości; przeciwdziałanie uzależnieniom oraz reagowanie w sytuacjach trudnych i kryzysowych.

Cele szkolnych programów były mierzalne i określone w czasie, a zadania wskazane do realizacji były jednoznaczne i umożliwiały osiągnięcie założonych celów.

W Programach Profilaktyki na lata szkolne 2011/2012 i 2012/2013 zawarto mierniki (ilościowe i jakościowe) osiągnięcia celów oraz określono szczegółowy harmonogram realizacji zaplanowanych działań, podając m.in.: nazwę zadania, sposób jego realizacji, do kogo zadanie jest kierowane, osoby odpowiedzialne oraz planowany termin realizacji.

(dowód: akta kontroli str.109-129 oraz 348-354)

W badanym okresie, przy planowaniu powyższych zadań Szkoła współpracowała m.in. z: Międzynarodowym Stowarzyszeniem Pomocy „Słyszę Serce” – ujętym w bazie Krajowego Biura Przeciwdziałania Narkomanii, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną dla Młodzieży w Łodzi, Komendą Miejską Policji w Łodzi, Strażą Miejską w Łodzi, Powiatowym Urzędem Pracy w Łodzi, Łódzką Fundacją „Kocham Życie”, Miejskim Ośrodkiem Profilaktyki Zdrowotnej, Teatrem „Zwierciadło”, Firmą Szkoleniową SET oraz Stowarzyszeniem Pomocy Psychologicznej „Nadzieja”.

Stowarzyszenie „Słyszę Serce”, przeprowadziło w Szkole, w latach 2011/2012 i 2012/2013, programy profilaktyczne z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi, a także z zakresu przeciwdziałania zachowaniom agresywnym.

Odbiorcami powyższych programów profilaktycznych byli nie tylko uczniowie. W programach tych uwzględniono działania w stosunku do całej społeczności szkolnej (tj. także nauczycieli, pedagoga i rodziców). Przykładowo, wśród działań określonych dla rodziców były: „Droga do uzależnienia – dla grup rodziców z każdej klasy”, „Odpowiedzialność nieletnich wobec prawa”, „Wspieranie rodziców w działaniach wychowawczych” oraz „Współpraca z rodzicami przy realizacji programu profilaktycznego”.

(dowód: akta kontroli str.192-216, 237-239)

W trakcie kontroli, NIK przeprowadziła w Liceum anonimową ankietę wśród uczniów i nauczycieli. Prawie wszyscy nauczyciele (95,2%) w złożonych ankietach stwierdzili, że Programy Profilaktyki przygotowane w Szkole były odpowiedzią na zdiagnozowane problemy i potrzeby uczniów oraz środowiska lokalnego. Zdecydowana większość ankietowanych uczniów (80%) podała, że Szkoła zbiera co roku informacje od uczniów dotyczące różnych zagrożeń i problemów poprzez rozmowy lub badania ankietowe. Ponadto, ponad 95% ankietowanych nauczycieli podało, że nauczyciele tej Szkoły są dostatecznie przygotowani do radzenia sobie z sytuacjami trudnymi i patologicznymi.

(dowód: akta kontroli str.166-167, 173)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Cele i zadania wychowawcze w statucie szkoły

Analiza treści statutu Liceum wykazała, że zawierał on wszystkie elementy wynikające z art. 60 ust. 1 ustawy o systemie oświaty. W statucie uwzględniono także zagadnienia dotyczące przeciwdziałania patologiom, a w szczególności: szkolny program wychowawczy i szkolny program profilaktyki oraz szczegółowe zasady wewnątrzszkolnego oceniania uczniów, organizację zajęć dodatkowych dla uczniów, zasady bezpieczeństwa oraz zasady promocji zdrowia, organizację zajęć dodatkowych dla uczniów, formy opieki i pomocy uczniom, którym z przyczyn rozwojowych, rodzinnych lub losowych potrzebna jest pomoc i wsparcie, w tym również pomoc materialna; organizację współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz innymi instytucjami świadczącymi poradnictwo i specjalistyczną pomoc dzieciom i rodzicom, oraz organizację i formy współdziałania szkoły z rodzicami.

(dowód: akta kontroli str. 71-108)

Ankietowani uczniowie w większości potwierdzili, że znają dobrze regulamin i zasady dotyczące zachowania obowiązujące w Liceum (75% uczniów podało, że zna regulamin i zasady dotyczące zachowania, które obowiązują w szkole, ponieważ wszyscy brali udział w ustalaniu zasad i dużo nad nimi dyskutowali, 63% uczniów podało, że nauczyciele przypominają im o nich i czasami rozmawiają na ten temat podczas lekcji wychowawczych).

Również ankietowani nauczyciele stwierdzili (95,2% odpowiedzi), że uczniowie tej Szkoły dobrze znają regulamin i zasady dotyczące zachowania, jakie obowiązują w Szkole.

(dowód: akta kontroli str. 164 i 174)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Liceum w zbadanym zakresie.

3. Doskonalenie nauczycieli w latach szkolnych 2011/2012 i 2012/2013

W badanym okresie, zgodnie z zadaniami ujętymi w planach nadzoru pedagogicznego zostały zrealizowane szkolenia w zakresie doskonalenia umiejętności profilaktycznych nauczycieli zatrudnionych w Liceum:

- w dniu 27 października 2011 r. – szkolenie pt. „Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi” – zrealizowane przez Firmę Szkoleniową SET w Łodzi. Szkolenie wyposażało nauczycieli w wiedzę i umiejętności niezbędne do skonstruowania pomocy psychologicznej dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Szkoleniem objętych zostało 32 nauczycieli (tj. 84% ogółu zatrudnionych nauczycieli).
 - w dniu 14 grudnia 2011 r. – szkolenie pt. „Umiejętności wychowawcze w pracy nauczyciela” – zrealizowane przez Firmę Szkoleniową SET w Łodzi. Szkolenie dotyczyło m.in.: doskonalenia umiejętności wychowawczych, radzenia sobie z prowokacją ucznia, agresją impulsywną i wybuchami złości na lekcji. Szkoleniem objętych zostało 29 nauczycieli (76% ogółu zatrudnionych).
 - w dniu 24 stycznia 2012 r. – szkolenie w zakresie doskonalenia umiejętności wychowawczych, radzenia sobie z agresją słowną wobec nauczycieli i innymi prowokacyjnymi zachowaniami na lekcjach. Szkolenie zostało zrealizowane przez Firmę Szkoleniową SET w Łodzi. Szkoleniem objętych zostało 31 nauczycieli (71% ogółu zatrudnionych).
 - w dniu 22 listopada 2012 r. – warsztaty pt. „Radzenie sobie ze stresem i własną agresją” – część 1, zrealizowane przez Międzynarodowe Stowarzyszenia Pomocy „Słyszę Serce” w Łodzi. Warsztaty dotyczyły m.in.: pracy z uczniem konfliktowym, z obniżoną samokontrolą, zaburzeniami emocjonalnymi i związaną z tym agresją. Szkoleniem objętych zostało 29 nauczycieli (66% ogółu zatrudnionych).
 - w dniu 7 grudnia 2012 r. – warsztaty pt. „Radzenie sobie ze stresem i własną agresją” – część 2, zrealizowane przez Międzynarodowe Stowarzyszenia Pomocy „Słyszę Serce” w Łodzi. Warsztaty dotyczyły m.in.: radzenia sobie w trudnych sytuacjach szkolnych i współdziałania nauczycieli w rozwiązywaniu tych sytuacji. Szkoleniem objętych zostało 29 nauczycieli (66% ogółu zatrudnionych).
- Powyższe szkolenia i warsztaty dotyczące zagadnień z profilaktyki zostały sfinansowane przez Urząd Miasta Łodzi.

(dowód: akta kontroli str. 19, 21 oraz 179-182, 24257, 347)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Liceum w zbadanym zakresie.

4. Skala zjawisk patologicznych występujących w Szkole

W roku 2009 Liceum otrzymało od Komendanta Miejskiego Policji w Łodzi Honorowy Certyfikat Bezpieczeństwa „Bezpieczna Szkoła”, uzyskany w kategorii szkół ponadgimnazjalnych, w ramach Akcji Bezpieczna Szkoła - realizowanej przy współudziale m.in.: Komendy Miejskiej Policji w Łodzi, Straży Miejskiej w Łodzi, Kuratorium Oświaty w Łodzi oraz Urzędu Miasta Łodzi.

W latach szkolnych 2010/2011, 2011/2012 oraz 2012/2013, w XXIV Liceum Ogólnokształcącym w Łodzi nie było uczniów zachowujących się patologicznie.

W badanym okresie odnotowano w Liceum, w roku szkolnym 2012/2013, pojedyncze przypadki nagannego zachowania trzech różnych uczniów, tj.:

- jedna uczennica wysłała agresywną wiadomości do koleżanki poprzez portal społecznościowy oraz agresywnie wypowiedziała się w stosunku do innej koleżanki z Liceum – odbyto dwie rozmowy z uczennicą i jej matką w obecności dyrektora szkoły, pedagoga i wychowawcy,
- jeden uczeń został odebrany ze Szkoły przez matkę, ponieważ jego stan wskazywał na spożycie alkoholu – wcześniej przeprowadzono rozmowę z uczniem w obecności dyrektora, pedagoga i wychowawcy,
- jedna uczennica nagannie zachowała się w stosunku do nauczyciela - uczennicy została udzielona nagana dyrektora.

Działania profilaktyczno-wychowawcze Dyrektora Szkoły w stosunku do ww. uczniów zostały podjęte niezwłocznie i były skuteczne.

(dowód: akta kontroli str. 18, 19, 20, 150-152, 346)

Straż Miejska w Łodzi w informacji złożonej na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³ podała, że w latach 2011-2013 nie stwierdzono żadnych notatek służbowych w sprawie uczniów Liceum zagrożonych demoralizacją, ani sprawców czynów zabronionych. W 2011 roku Straż Miejska przeprowadziła jedną kontrolę pod kątem posiadania substancji psychoaktywnych przy użyciu psa służbowego, żadnych podejrzanych przedmiotów ani substancji w Szkole nie znaleziono. W roku 2012 odbyły się trzy, a w roku 2013 - dwie kontrole, obecności narkotyków w Szkole nie stwierdzono.

(dowód: akta kontroli str. 153-155, 184-191)

Komenda Miejska Policji w Łodzi w analogicznej informacji podała, że w latach 2011-2013 nie informowano Policji o przypadkach zjawisk patologicznych w XXIV Liceum Ogólnokształcącym w Łodzi.

(dowód: akta kontroli str. 156-159)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Liceum w zbadanym zakresie.

5. Zjawiska i sytuacje szkolne w opinii uczniów i nauczycieli

Na podstawie anonimowych ankiet przeprowadzonych wśród 100 uczniów z klas II i III - ustalono m.in., że:

- 97% uczniów oceniło atmosferę w swojej klasie, a zwłaszcza kontakty między uczniami jako przyjazne, bądź raczej przyjazne,
- 96% uczniów udzieliło odpowiedzi „tak” lub „raczej tak”, na pytanie czy większość nauczycieli w Twojej szkole traktuje uczniów przyjaźnie i stara się ich wspierać?,
- 84% uczniów nie chciałoby zmieniać szkoły,
- 99% uczniów podało, że nigdy nie zdarzyło się im nie pójść do szkoły z obawy przed prześladowaniami ze strony kolegów,
- 60% uczniów było zdania, że w ich Szkole nie należy wprowadzać żadnych zmian, aby mogli czuć się lepiej i bardziej bezpiecznie.

Pozostali uczniowie podali m.in., że: uczniowie powinni mieć większy wpływ na niektóre decyzje ich dotyczące; nauczyciele powinni nie tylko wymagać, ale także pomagać uczniom; uczniowie powinni poczuć się odpowiedzialni za to, co dzieje się w szkole, a nauczyciele powinni mieć więcej czasu dla uczniów i częściej z nimi rozmawiać.

³ Dz. U. z 2012 r. poz. 82, ze zm.

Na zadane pytania dotyczące bycia świadkiem nagannych zachowań wśród koleżanek i kolegów udzieliło odpowiedzi: „nigdy” od 43% do 99% uczniów, „czasami” od 1% do 40%, a „często” od 0% do 16% uczniów. Przykładowo:

- 99% uczniów nigdy nie było świadkiem znęcania się nad zwierzętami,
- 98% uczniów nigdy nie było świadkiem wysyłania wiadomości z pogrozkami, bądź przymuszania do upokarzających czynności,
- 97% uczniów nigdy nie było świadkiem wysyłania nieprzyjemnych SMS-ów/e-maili, bądź częstowania lub handlu narkotykami,
- 96% uczniów nigdy nie było świadkiem wymuszania przedmiotów lub pieniędzy,
- 94% uczniów nigdy nie było świadkiem zażywania leków w celu odurzenia, a 92% uczniów nigdy nie było świadkiem używania narkotyków,
- 43% uczniów nigdy nie było świadkiem, 40% uczniów było czasami świadkiem, a 16% uczniów było często świadkiem palenia papierosów,

Udzielając odpowiedzi:

- 80% ankietowanych uczniów poinformowało o corocznym zbieraniu od nich, informacji dotyczących różnych zagrożeń i problemów, poprzez rozmowy lub badania ankietowe,
- 65% ankietowanych uczniów podało, że nauczyciele, gdy zobaczą, że uczniowie wyraźnie łamią regulamin lub, gdy dowiedzą się, że coś złego dzieje się w szkole natychmiast zajmują się tą sprawą i starają się szybko ją rozwiązać, a 79 % uczniów poinformowało, że nauczyciele dużo rozmawiają z nimi na ten temat. Ponad 74% ankietowanych uczniów podało, że gdyby widzieli, że koledzy znęcają się nad kimś lub znali sprawcę kradzieży lub zniszczenia mienia, to zdecydowałiby się powiadomić o tym nauczyciela.

Na podstawie zebranych ankiet ustalono, że w latach szkolnych 2011/2012-2012/2013 uczniowie uczestniczyli w specjalnych zajęciach profilaktycznych poświęconych m.in. niżej wymienionym tematom:

- „*Jak nawiązywać dobre kontakty z innymi ludźmi*” (72,7% ankietowanych),
- „*Palenie papierosów, picie alkoholu przez młodzież*” (78,5% ankietowanych),
- „*Kontakt z narkotykami*” (67,4%),
- „*Agresja i przemoc wśród młodzieży*” (77,2%),
- „*Przemoc w rodzinie*” (26,7%).

Uczniowie w złożonych ankietach zwrócili szczególną uwagę na występowanie wśród nich następujących zachowań negatywnych: palenie papierosów (16,2% ankietowanych uczniów było często świadkiem palenia papierosów, a 40,4% uczniów czasami), picie alkoholu (5,0% uczniów było często świadkiem takiego zachowania, a 18,0% uczniów czasami), rozpowszechnianie złośliwych plotek (8,1% uczniów było często świadkiem, a 29,3% uczniów czasami), wulgarne wyzywanie koleżanek/kolegów (7,1% uczniów było często świadkiem takiego zachowania, a 27,3% uczniów czasami).

Nauczyciele Liceum w złożonych ankietach (21 ankiet) podali, że najpoważniejszymi, negatywnymi zjawiskami/zachowaniami dotyczącymi uczniów Liceum są: kłopoty zdrowotne (38,1%) i wagary (38,1%), palenie papierosów (33,3%) oraz nieprzygotowanie do lekcji (28,6%). Podobnego zdania był pedagog szkolny. Prawie 57,9% ankietowanych nauczycieli i pedagog szkolny stwierdzili, że nie ma wewnątrzszkolnych czynników utrudniających skuteczne eliminowanie nieprawidłowych zachowań uczniów. 18 nauczycieli (85,7%) i pedagog szkolny podali, że widząc ewidentne łamanie regulaminu przez uczniów lub dowiadując się, że coś złego dzieje się w szkole – natychmiast zajmują się tą sprawą i starają się szybko ją załatwić.

Ponadto, nauczyciele Liceum, w złożonych ankietach podali m.in., że:

- w Szkole corocznie przeprowadza się diagnozę problemów i potrzeb środowiska uczniowskiego (95,2% ankietowanych), wyniki tych diagnoz są znane (90,5%),

- Program Profilaktyki przygotowany w szkole jest adekwatny do potrzeb tej szkoły i środowiska lokalnego (95,2% ankietowanych),
- nauczyciele tej Szkoły są, bądź raczej są dostatecznie przygotowani do radzenia sobie z sytuacjami trudnymi i patologicznymi (95,2%),
- dyrekcja Szkoły wychodzi naprzeciw oczekiwaniom nauczycieli dotyczącym doskonalenia i doksztalcania w zakresie umiejętności wychowawczych i profilaktycznych, a w szkole realizowane są wieloletnie plany doskonalenia nauczycieli (95,2).

Wszyscy ankietowani nauczyciele stwierdzili, że w latach szkolnych 2011/2012 i 2012/2013 nie było potrzeby zastosowania środków przymusu bezpośredniego.

(dowód: akta kontroli str. 6-9, 19, 160-178)

6. Zajęcia pozalekcyjne prowadzone przez Szkołę

W latach szkolnych 2011/2012 i 2012/2013 do Liceum uczęszczało odpowiednio: 501 uczniów (16 oddziałów) i 459 uczniów (15 oddziałów). W okresie tym nie było w Szkole uczniów z tzw. zachowaniami patologicznymi. W statucie Liceum podano m.in.: że Szkoła realizuje swoje zadania poprzez organizowanie dodatkowych zajęć pozalekcyjnych (pkt 2.3.2 oraz pkt 6).

W latach szkolnych 2011/2012 i 2012/2013 zorganizowano w Liceum ponad 22 rodzaje bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych, tj. m.in:

- koło języka polskiego, koło języka angielskiego, koło języka niemieckiego, konsultacje z języka rosyjskiego, koło chemiczne, koło fizyczne, koło geograficzne, koło matematyczne, koło wos-u i koło biologiczne – dla maturzystów,
- koła przedmiotowe, zajęcia doradztwa zawodowego, zajęcia wyrównawcze z języka angielskiego, zajęcia wyrównawcze z języka niemieckiego oraz zajęcia wyrównawcze z biologii i z matematyki - dla uczniów klas 1-2,
- inne koła zainteresowań (teologiczne, teologiczno-filozoficzne, ekologiczne, Ekoklub, Szkolny Klub Przedsiębiorczości, e'Twining, zajęcia biblioteczne, informatyczne, miłośników nauk matematyczno-przyrodniczych) oraz zajęcia rekreacyjno-sportowe – dla wszystkich uczniów.

Przykładowo, na zajęcia wyrównawcze z biologii w roku szkolnym 2011/2012 uczęszczał 1 uczeń, na konsultacje maturalne z języka rosyjskiego w latach szkolnych 2011/2012 i 2012/2013 uczęszczało 2 uczniów, a na zajęcia rekreacyjno-sportowe w badanym okresie uczęszczało 148 uczniów (tj. ok. 30% ogółu uczniów w roku szkolnym 2011/2012 i ok. 32% ogółu uczniów w roku 2012/2013).

W latach szkolnych 2011/2012 oraz 2012/2013 maturzyści korzystali m.in. z następujących, dodatkowych zajęć pozalekcyjnych:

- koło języka angielskiego (4x1 godz. tygodniowo): 77 uczniów i 51 uczniów, tj. odpowiednio 41% i 28% ogółu maturzystów,
- koło chemiczne (1 godz. tygodniowo): 45 uczniów i 43 uczniów, tj. odpowiednio 24% i 33% ogółu maturzystów,
- koło fizyczne (1 godz. tygodniowo): 32 uczniów i 34 uczniów, tj. odpowiednio 17% i 22% ogółu maturzystów,
- koło języka niemieckiego (2-3x1 godz. tygodniowo): 14 uczniów i 16 uczniów, tj. odpowiednio 7% i 10% ogółu maturzystów,
- koło języka polskiego (3-4x1 godz. tygodniowo): 81 uczniów i 132 uczniów, tj. odpowiednio 43% i 85% ogółu maturzystów,
- koło matematyczne (2x1 godz. tygodniowo): 89 uczniów i 112 uczniów, tj. odpowiednio 47% i 72% ogółu maturzystów.

(dowód: akta kontroli str. 22-23, 51-70)

W badanym okresie, w latach 2011 i 2013 Wydział Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Łodzi, odbył na prośbę Dyrekcji Liceum dwa spotkania profilaktyczne

z uczniami wszystkich klas I – dotyczące: odpowiedzialności prawnej nieletnich i karnej osób dorosłych, konsekwencji prawnych demoralizacji, przepisów karnych ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii i ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

(dowód: akta kontroli str. 159)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Liceum w zbadanym zakresie.

7. Szkolna strategia działań wychowawczych, zapobiegawczych i interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem

W Liceum opracowano, a następnie zaopiniowano na posiedzeniu Rady Pedagogicznej w dniu 19 kwietnia 2007 r. „Strategię działań wychowawczych i opiekuńczych XXIV Liceum Ogólnokształcącego w Łodzi im. Marii Skłodowskiej – Curie w Łodzi”. W dokumencie tym uwzględnione zostały wszystkie zagadnienia wyszczególnione w § 10 pkt 1 – 13 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem⁴.

(dowód: akta kontroli str. 321-340)

Ponadto, w badanym okresie Liceum dysponowało jedenastoma opracowanymi, pisemnymi procedurami postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń, związanych m.in.: z zagrożeniami demoralizacją, w przypadku ujawnienia cyberprzemocy w szkole; w przypadku agresji ucznia wobec nauczyciela; w przypadku, gdy uczeń znajduje się pod wpływem środków odurzających, w przypadku, gdy uczeń pali papierosy na terenie szkoły, lub gdy uczeń używa telefonu komórkowego podczas lekcji. Szkoła dysponowała również procedurami postępowania w przypadku usiłowania lub zamiaru samobójczego. We wszystkich opracowanych procedurach uwzględnione były zadania osób podejmujących interwencje.

(dowód: akta kontroli str. 24-50)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Liceum w zbadanym zakresie.

8. Wdrażanie działań profilaktycznych

W latach szkolnych 2011/2012 i 2012/2013 nie było w Liceum uczniów z grup zwiększonego ryzyka, a tym samym nie prowadzono działań z zakresu profilaktyki selektywnej.

W badanym okresie pedagog szkolny przeprowadził następujące zajęcia profilaktyczne i psychoedukacyjne:

- warsztaty integracyjne,
- komunikacja interpersonalna (warsztaty),
- budowanie pozytywnych relacji (warsztaty),
- poznaj siebie,
- ja i zespół (warsztaty),
- warunki efektywnego uczenia się,
- planując działania,
- trening twórczego myślenia,
- poznaj siebie – prawa czy lewa półkula,
- mój styl uczenia się.

Ponadto, w latach szkolnych 2011/2012 i 2012/2013 zajęcia profilaktyczne i psychoedukacyjne prowadzone były m.in. przez:

⁴ Dz. U. Nr 26, poz. 226

- Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Łodzi (prelekcja „Honorowe oddawanie krwi”),
- Międzynarodowe Stowarzyszenie Pomocy „Słyszę Serce” (warsztaty profilaktyczne – „Przeciwdziałanie alkoholizmowi”, „Przeciwdziałanie agresji wśród uczniów”),
- Wyższą Szkołę Psychologii Społecznej w Warszawie („Stres przedmaturalny, techniki uczenia się”),
- Łódzką Fundację „Kocham życie” („Profilaktyka raka piersi”),
- Miejski Ośrodek Profilaktyki Zdrowotnej w Łodzi („I ty zostaniesz rodzicem – odpowiedzialne rodzicielstwo”),
- Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną dla Młodzieży („Dojrzewanie psychoseksualne”, „Co dalej po maturze? - orientacja zawodowa”, „Autoprezentacja – warsztaty”, „Warsztaty integracyjne”, „Stres maturalny”, „Rozwiązywanie sytuacji konfliktowych – warsztaty”, „Dojrzewanie psychoseksualne”, „Tolerancja, dyskryminacja”, Być asertywnym - warsztaty”,
- Fundację Carpe Diem (konferencja dot. profilaktyki raka piersi).

Powyższe działania z zakresu profilaktyki uniwersalnej realizowane były w Liceum bezpłatnie.

W badanym okresie osoby realizujące programy profilaktyczne na terenie Liceum, przed rozpoczęciem zajęć były obowiązane przedstawić Dyrektorowi Szkoły dokumenty potwierdzające posiadanie stosownego wykształcenia oraz kwalifikacji do ich prowadzenia.

(dowód: akta kontroli str. 298-301)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Liceum w zbadanym zakresie.

9. Wykorzystanie przez Szkołę materiałów profilaktycznych proponowanych przez MEN

Realizowane przez Liceum zadania w zakresie profilaktyki były zbieżne z założeniami programów rekomendowanych przez MEN i zgodne z priorytetami MEN, Kuratora Oświaty w Łodzi i Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Łodzi.

Liceum od wielu lat współpracuje z takimi instytucjami, jak: Policja, Straż Miejska, Instytut Medycyny Pracy, Sanepid oraz Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna. Przedstawiciele Policji przeprowadzali pogadanki dla uczniów i udzielali konsultacji nauczycielom.

W Szkole odbyły się zajęcia (wykłady i pokazy multimedialne) zorganizowane przez Instytut Medycyny Pracy pt. „Młodzieżowy survival, czyli o dopalaczach, życiu w necie i na diecie” – dla klas pierwszych.

Na terenie Szkoły zostały zorganizowane dyżury psychologa z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej dla uczniów, nauczycieli i rodziców.

Podczas prelekcji dla rodziców (klas I i III) były m.in. poruszane tematy dotyczące dopalaczy.

Na tablicy pedagoga (dostępnej dla społeczności szkolnej i rodziców) były zamieszczane informacje dotyczące zagrożeń jakie niesie używanie substancji uzależniających, w tym dopalaczy.

W programach wychowawczych klas znalazły się zajęcia dotyczące substancji uzależniających.

Młodzież szkolna uczestniczyła w Ogólnopolskim Marszu „Przeciw dopalaczom” w dniu 4 października 2010 r.

(dowód: akta kontroli str. 341-345)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Liceum w zbadanym zakresie.

10. Szkolne oceny realizowanych programów wychowawczych i profilaktycznych

Zgodnie z § 20 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego⁵ plany nadzoru pedagogicznego Dyrektora Liceum na lata 2011/2012 i 2012/2013 zakładały przeprowadzenie ewaluacji wewnętrznych Szkoły w wybranych obszarach, kontrolę przestrzegania przez nauczycieli przepisów prawa, wspomaganie nauczycieli w realizacji ich zadań m.in. poprzez organizowanie szkoleń.

W latach 2011/2012 i 2012/2013 zaplanowano i przeprowadzono wewnętrzną ewaluację Szkoły w następujących obszarach:

1. *Efekty działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkoły*
2. *Procesy zachodzące w szkole*
3. *Funkcjonowanie szkoły w środowisku lokalnym*
4. *Zarządzanie szkołą.*

Z przeprowadzonych badań opracowane zostały raporty a wnioski w nich umieszczone zostały wykorzystane do doskonalenia pracy Szkoły.

W ramach kontroli przestrzegania przepisów prawa przez nauczycieli Dyrektor dokonywał w szczególności, zgodnie z § 20 ust. 3 ww. rozporządzenia, obserwacji prowadzonych przez nauczycieli zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

W planach nadzoru ujęto, a następnie zrealizowano pięć szkoleń dotyczących zagadnień z zakresu doskonalenia umiejętności profilaktycznych nauczycieli zatrudnionych w Liceum. Szkolenia te zostały omówione w pkt. 1.3 niniejszego wystąpienia.

(dowód: akta kontroli str. 258-296)

Nadzór pedagogiczny Dyrektora Liceum w badanym okresie, w zakresie tematyki objętej niniejszą kontrolą NIK polegał na rozpoznawaniu potencjalnych zagrożeń bezpieczeństwa nauki i pracy oraz na kontroli:

- przestrzegania praw dziecka i praw ucznia oraz upowszechnienia wiedzy o tych prawach,
- przestrzegania zasad oceniania, klasyfikowania i promowania,
- realizacji zajęć z profilaktyki w szkole,
- realizacji i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- przestrzegania dyscypliny pracy,
- zgodności tematyki programów wychowawczych klas ze Szkolnym Programem Wychowawczym i Szkolnym Programem Profilaktyki,
- realizacji obowiązku nauki (frekwencji, rejestracji wyjść klasowych i kontaktów z rodzicami, ważnych wydarzeń, rejestracji opinii Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej o dysfunkcjach uczniów i ich uwzględnianie przez nauczycieli),
- dokumentacji pedagogicznej (np. podsumowanie zaplanowanych działań zespołów przedmiotowych w zakresie organizacji zajęć pozalekcyjnych),
- ewaluacji wewnętrznej w przedstawionych powyżej obszarach oraz wspomaganie nauczycieli w zakresie ich doskonalenia zawodowego.

(dowód: akta kontroli str. 341-345)

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Liceum w zbadanym zakresie.

Ocena cząstkowa

⁵ Dz. U. Nr 168, poz.1324, ze zm.

11. Udzielana pomoc psychologiczno-pedagogiczna

W badanym okresie, w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej prowadzono w Liceum m.in.:

- zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze przez nauczycieli przedmiotów. W roku szkolnym 2011/2013 uczęszczało na te zajęcia 85 uczniów, a w roku szkolnym 2012/2013 – 83 uczniów,
- zajęcia psychoedukacyjne dla rodziców. W ramach tych zajęć, w roku szkolnym 2012/2013 odbyło się spotkanie rodziców (84 osoby) uczniów klas I Liceum z psychologiem. Tematem tych zajęć była profilaktyka uzależnień. Spotkanie miało formę pogadanki grupowej oraz konsultacji indywidualnych,
- zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu, prowadzone przez doradców zawodowych Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej dla Młodzieży w Łodzi, pedagoga szkolnego oraz nauczycieli. W roku 2011/2012 skorzystało z tych zajęć 85 uczniów, a w roku 2012/2013 – 20 uczniów,
- porady dla uczniów, prowadzone przez pedagoga szkolnego: w roku 2011/2012 – skorzystało z tych porad 52 uczniów, a w roku 2012/2013 – 40 uczniów.

Ponadto, w latach szkolnych 2011/2012-2012/2013 udzielane były porady i konsultacje dla rodziców w trakcie odbywających się zebrań. Z tej formy pomocy skorzystało w roku szkolnym 2011/2012 – 450 osób, a w roku 2012/2013 – 444 osoby. Celem tych spotkań była wymiana informacji, kontrola bieżących postępów ucznia, rozwiązywanie problemów oraz wspólne podejmowanie decyzji, co do dalszych działań.

(dowód: akta kontroli str. 240-243)

Nauczyciele Liceum w złożonych w ankietach ocenili bardzo dobrze i dobrze dotychczasową współpracę w zakresie wsparcia i pomocy, udzieloną Szkole przez specjalistów z poradni psychologiczno-pedagogicznej, policję i straż miejską.

(dowód: akta kontroli str. 168)

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Liceum w zbadanym zakresie.

Ocena cząstkowa

12. Zewnętrzny nadzór pedagogiczny w zakresie działań wychowawczych i profilaktycznych realizowanych w szkole

W dniach od 5 listopada do 26 listopada 2012 r. zespół wizytatorów z Łódzkiego Kuratorium Oświaty w Łodzi sporządził w Liceum raport z zewnętrznej ewaluacji problemowej: „Efekty zarządzania”. W raporcie tym podano m.in.: „Nauczyciele w trosce o efektywność procesu nauczania, korelują swoje działania, stosują różnorodne metody i formy pracy z uczniami oraz dostosowują wymagania do potrzeb i możliwości uczniów. Szkoła motywuje uczniów do nauki, dba o ich wszechstronny rozwój, wspiera młodzież w rozwoju swoich pasji, proponuje bogatą ofertę zajęć pozalekcyjnych, organizuje współpracę z uczelniami wyższymi i partnerami zagranicznymi, wskazuje na znaczenie pracy charytatywnej.... Szkoła uzyskuje wysokie wyniki z egzaminów maturalnych....Nauczyciele wdrażają wnioski z systematycznie dokonywanej analizy pracy dydaktycznej i wychowawczej. Szkoła jest bezpieczna, nie ma w niej problemów wychowawczych. Uczniowie prezentują zachowania zgodne z normami społecznymi. Liceum uczy młodych ludzi aktywności, rozwiązywania problemów w twórczy sposób i wiary we własne możliwości. Na uwagę zasługuje kształtowanie postaw społecznych, patriotycznych i ekologicznych....Szkoła zapewnia uczniom bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne. Uczniowie znają i akceptują w szkole normy, są one uporządkowane i upowszechnione w statucie i wewnętrznych regulaminach....”

(dowód: akta kontroli str. 10-12, 217-236)

13. Realizacja zadań w zakresie kontroli spełniania obowiązku nauki

W badanym okresie, w Liceum, miał miejsce jeden przypadek nierealizowania obowiązku nauki przez ucznia niepełnoletniego (w roku szkolnym 2011/2012). Dyrektor Liceum, poinformował o tym fakcie 19 grudnia 2011 r. Wydział Edukacji Urzędu Miasta Łodzi oraz Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi. Uczeń nie podjął nauki w Liceum.

(dowód: akta kontroli str. 238, 318-320)

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Liceum w zbadanym zakresie.

Ocena cząstkowa

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i ustalenia kontroli, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków pokontrolnych, o których mowa w art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁶.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

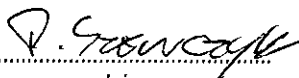
Łódź, dnia 6 grudnia 2013 r.

Kontroler
Stanisław Nowak
Doradca techniczny

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi

Dyrektor
Przemysław Szewczyk

.....
podpis

⁶ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.